

Informace o obsahu nových služebních knih a pomůcek

1. Informace o služební pomůcce Pom-zdrav-4 „Základy organizace léčebné odsunového zabezpečení bojové činnosti vojsk“

(Pomůcka byla rozeslána v únoru 1953)

Tato služební pomůcka je překladem přednášky A. S. Georgijevského, vydané Vojenskou lékařskou akademií S. M. Kirova v Leningradě 1950. Je to důležitý a potřebný přínos pro bojovou zdravotnickou přípravu příslušníků zdravotnické služby a pro informaci velitelských a tylových orgánů vyšších velitelství. Léčebné odsunové zabezpečení je jednou z nejdůležitějších součástí zdravotnického zabezpečení vojsk, protože zahrnuje v sobě všechna opatření k poskytnutí zdravotnické pomoci raněným a nemocným, k jejich odsunu a léčení až do jeho skončení.

Léčebné odsunové zabezpečení v socialistickém státě je budováno k záchraně života a navrácení zdraví bez výjimky každému raněnému a nemocnému vojákovi jako jeden z nejdůležitějších úkolů státu. Vzpomeňme sled soudruha J. V. Stalina, že ze všech cenných kapitol na světě jsou lidské kapky kapitálem nejcejnějším a nejdůležitějším. Léčebné odsunové zabezpečení armád imperialistických států je zaměřeno hlavně na pomoc lehce raněným a nemocným, protože na těch má kapitalistické velení a vláda největší zájem jako na osobách, které si uchovávají jak schopnost k vojenské službě, tak i k třídnímu vykořisťování. Proto také péče o těžce raněné a nemocné dosáhla v Sovětské armádě daleko větší organizací dokonalosti, nežli je tomu u imperialistických armád.

V pomůcce je podán krátký historický nástin, jak se léčebné odsunové zabezpečení vyvíjelo od počátku 18. století do nynější doby, je vylíčen boj dvou protichůdných snah, t. j. léčit raněné, a nemocné v blízkosti prostoru bojové činnosti — „soustava léčení na místě“, a snahy vzdálit je z pásma bojové činnosti — „soustava odsunu“. Výhody a nevýhody obou soustav jsou v pomůcce podrobněji probírány na všech válkách posledních století s charakteristikou protikladů léčebných opatření a odsunu až do první světové války.

Hlavním rysem této dlouhé doby bylo, že vojenské velení obvykle nelehčelo na odsun raněných a nemocných pod zorným úhlem plnění zdravotnické funkce, nýbrž spíše jako na opatření čistě vojenské, které má co nejvíce oslabit vojska od vojáků, kteří ztratili bojeschopnost. Pro toto pojetí věci a z nedostatku řádného třídění přicházeli ranění do léčebných útvarů zesláblí nejen následkem zranění a nemoci, nýbrž i závažným způsobem dopravy, nepříznivým jejich stavu. I. J. Smirnov nazval tento způsob převozu „rozvozní soustavou“ na rozdíl od „zdravotnického odsunu“, kdy se musí brát v úvahu rovnou měrou jak požadavky vojenské, tak i zdravotnické.

Už za první světové války r. 1916 se v Rusku pokusil prof. V. A. Oppel sloučit obě protichůdné tendence léčebné odsunového zabezpečení, t. j. spojit

léčení s odsunem a považovat obě složky za jednotlivé celek. Soustava „etapového léčení“ jím navržená rozčlenila vlastně zdravotnickou pomoc na posloupné její poskytování na obvazistích a v léčebných zařízeních, která se rozmístila na cestě odsunu raněných; tato obvazistě a zařízení na odsunové cestě byla nazývána „etapami zdravotnického odsunu“. Při tomto způsobu odsunu se léčebné zásahy provádějí tak, že se bere v úvahu zároveň další odsun raněných, ale ten se uskutečňuje se zřetelem k zdravotnímu stavu raněných a k tomu, jakých léčebných opatření je a bude jim třeba.

Toto etapové léčení se organizovalo z počátku podle t. zv. „drenážního odsunového typu“, t. j. ranění a nemocní se posílali společným proudem a jedním směrem (proto mluvil Leonardov též o „odsunu směrovém“) přes všechny etapy rozvinuté na odsunové cestě a bez zřetele na to, jaký druh zdravotnické pomoci je na té nebo oné etapě poskytován a zda raněný právě tento druh pomoci potřebuje.

Proti tomuto mechanickému způsobu se probíjí v Sovětském svazu od r. 1933 snaha, aby způsob léčebné odsunového zabezpečení armády byl změněn v „etapové léčení s odsunem podle určení“, t. j. s odsunem podle lékařských indikací. V Řádu vojenské zdravotnické služby z r. 1933 se stanovilo, aby doprava nemocných a postižených v boji nebyla prováděna mechanicky z etapy na etapu, nýbrž aby se náčelník zdravotnické služby snažil dopravit nemocné a raněné na tu etapu zdravotnického odsunu, kde může být raněnému poskytnuta odborná lékařská pomoc, která je určována rázem nemoci nebo postižení.

Způsob navržený oním Řádem byl prakticky dořešen, zdokonalen a rozvinut až za války s Fínem a hlavně ve Veliké vlastenecké válce. Podstata etapového léčení s odsunem podle určení záleží již v provádění postupných a soustavných léčebných opatření na etapách zdravotnického odsunu při současném odsunu raněných a nemocných do týlu, prováděném podle lékařských indikací a podle bojové a zdravotnické situace. Na podkladě této devisy bylo rozčleněno poskytování zdravotnické pomoci na jednotlivé etapy odsunu (první pomoc, předlékařská pomoc, první lékařská pomoc, odborná lékařská pomoc, specialisovaná odborná pomoc) a zaveden jednotný systém v postupném provádění jednotlivých léčebných zákroků, aby se nestalo, že některá etapa by použila diametrálně protichůdných léčebných metod od etap dřívějších.

Nestačí však jenom jednotné pojetí patologických procesů v organismu a jejich prevence a léčení, je třeba, aby každá další etapa byla zpravena přesnou zdravotnickou dokumentací, co bylo již na předchozích etapách vykonáno (správně vyplněnou

zdravotnickou průvodkou raněného). Problém zdravotnické dokumentace byl rovněž za války úspěšně vyřešen. Pomůcka, o níž jde, obsahuje cenné zkušenosti a údaje z Veliké vlastenecké války o činnosti jednotlivých etap zdravotnického odsunu, zejména specializovaných léčebných zařízení armády, uvádí příznivé výsledky léčení v nemocničních odděleních profilovaných pro raněné do hlavy a krku, pro raněné do hrudníku a břicha a pro raněné do velkých kloubů a dlouhých kostí. Mimo specializované chirurgické polní pohyblivé nemocnice obsahovaly armádní nemocniční kolektory též nemocnice pro léčení nemocí vnitřních, infekčních atd.

Abyste každý nemocný a raněný skutečně dostal do nemocnice odpovídající jeho zranění nebo nemoci, bylo za války prováděno podrobné třídění raněných na skupiny podle způsobu a druhu zranění, aby odsun podle určení mohl být racionálně prováděn. K tomu účelu byly během války zřizovány

rozdělovny raněných na odsunových směrech před rozvinutým nemocničním kolektorem, které zaručovaly správné dirigování vozidel s raněnými a nemocnými do příslušných nemocnic.

Soudobá soustava léčebně odsunového zabezpečení Sovětské armády, která se stala základním organizačním kamenem též naší zdravotnické služby, je pokrokovým a vědecky zdůvodněným systémem, který odpovídá soudobému stupni vývoje válečného umění i stavu lékařské vědy. Též u nás se musí věnovat zvláštní pozornost tomu, aby se při bojové zdravotnické přípravě probíralo léčebně odsunové zabezpečení vojsk v dané situaci a v podmínkách daných cvičným úkolem pečlivě až do všech důsledků s odsunem podle určení, aby se tato soustava stala každému vojenskému lékaři i každému veliteli jasným zákonem, neboť jen tak lze zachránit co nejvíce raněných před smrtí nebo invaliditou.

Zpracoval brig. gen. MUDr. Pytlík.

2. Informace o služební pomůcce Pom-zdrav-5 „Sily a prostředky zdravotnické služby armády“

(Pomůcka byla rozeslána v únoru 1953)

Tato služební pomůcka je rovněž překladem přednášky A. S. Georgijevského, vydané 1947 Vojenskou lékařskou akademií S. M. Kirova v Leningradě.

Účelem této práce bylo plně a všestranně objasnit obecné úkoly zdravotnické služby armády, složení a určení jednotlivých armádních zdravotnických zařízení a základní otázky organizace zdravotnického zabezpečení v rámci armády tak, jak byly přesně organizačně zformovány po mnoha zkušenostech z nejmohutnějších operačních a zdravotnických situací za Veliké vlastenecké války.

Polní vojenská zdravotnická doktrína za války přesně stanovila místo a význam armádní zdravotnické služby v celkové soustavě zdravotnického zabezpečení Sovětské armády. Zásada etapového léčení s odsunem podle určení dostala za války pevnou organizační a materiální základnu, která je v pomůcce podrobně probrána útvar po útvaru, doplněna pro každé zdravotnické zařízení nákresem jeho organizačního členění, jsou vymezeny úkoly a činnosti každého jednotlivého zařízení v rámci zdravotnického zabezpečení armády.

Všechna zdravotnická zařízení armády jsou tu podle svých funkcí rozdělena

- na velitelské orgány zdravotnické služby;
- na léčebně odsunová zařízení se všemi

profily polních pohyblivých nemocnic, s odsunovou sběrnou pro velitelství představeného polního odsunového střediska, s třídící odsunovou nemocnicí, s odsunovou nemocnicí a s rotou posilových skupin specialistů;

- na protiepidemická zařízení a útvary;
- na zdravotnické dopravní útvary pro převoz raněných;
- na zařízení zdravotnického zásobování;
- na ostatní armádní zdravotnická zařízení.

Pomůcka pojednává o způsobech rozvíjení armádní nemocniční základny (na jednom nebo dvou odsunových směrech, členění do hloubky v jednom anebo ve dvou sledech) a o základních úkolech nemocničních kolektorů.

Znáť organizaci a určení sil a prostředků zdravotnické služby a základní zásady pro jejich použití je naprosto nutné pro správnou organizaci zdravotnického zabezpečení i v čs. armádě. Proto tato cenná pomůcka jistě splní své poslání a dá jak lékařům, tak i týlovým a velitelským orgánům náležitě přesnou představu o úkolech zdravotnické služby v armádě, o její organizační struktuře a o určení a o činnosti armádních zdravotnických zařízení.

Zpracoval brig. gen. MUDr. Pytlík.

Informace o služební pomůcce Pom-týl-1 „Armádní týl“

(Pomůcka byla rozeslána v únoru 1953)

Počátkem ledna 1953 byla vydána další týlová služební pomůcka Pom-týl-1 „Armádní týl“.

Tato pomůcka obsahuje překlady šesti sovětských přednášek uspořádaných za sebou, takže stejné otázky organizace a činnosti týlu jsou uvedeny na několika místech ve větším nebo menším rozsahu.

- I. část, „Organizace a služba armádního týlu“

obsahuje základní údaje o úkolech armádního týlu a o jeho řídicích a výkonných orgánech. V kapitole „Řídicí orgány armádního týlu“ je rozebrána též spolupráce náčelníka týlu s náčelníky služeb jednotlivých druhů vojsk.

U výkonných orgánů armádního týlu jsou uvedeny též nejpotřebnější kalkulační údaje. Dále jsou

v této části osvětleny některé pojmy, jako železniční úsek, zásobovací stanice, vykládací stanice, armádní vojenská automobilní silnice (AVAS) a p. s uvedením funkce těchto tylových zařízení.

V závěru I. části jsou stanoveny zásady pro organizaci a činnost týlu v armádní útočné operaci a v armádní obranné operaci se zvláštnostmi v obraně na široké frontě a v manévrové obraně.

I. část služební pomůcky Pom-týl-1 je nejdůležitější částí této pomůcky a dává základní názor na organizaci a činnost armádního týlu vůbec, s přihlédnutím ke zvláštnostem v obraně a v útoku.

II. část, „Zásobování a přísun materiálních prostředků v armádním týlu“ obsahuje údaje určené především pro náčelníka armádního zásobovacího základny. Dává obraz o organizaci zásobování všeobecně a podle jednotlivých druhů zásobování, o rozmístění skladů a o výši přechodných zásob armády.

V závěru druhé části jsou uvedeny způsoby provádění přísunu. Zvláštní pozornost je věnována zásobování vzdušnou cestou.

III. část, „Odsun v armádním týlu“ je v kapitole „Zdravotnické zabezpečení armády“ popsána činnost jednotlivých výkonných orgánů zdravotnické služby armády. Na základě válečných zkušeností jsou stanoveny průměrné počty zdravotnických útvarů a útavů armády.

Obdobně jsou popsány i útvary a ústavy veterinářské služby.

V dalších kapitolách je rozebrána otázka oprav a odsunů technických prostředků, zbraní a materiálu, otázka sběru, evidence a odsunu kořisti a otázka organizace odsunu zajatců.

IV. část, „Řízení armádního týlu“ uvádí úkoly řídicích orgánů týlu, štábu týlu a oddělení služeb týlu a služeb druhů vojsk. V dalších kapitolách jsou uvedeny hlavní a pomocné dokumenty pro organizaci a řízení týlu, organizace spojení v armádním týlu, obrana a ochrana týlu, průzkum tylového prostoru. V přílohách k této části je připojen příklad tylového rozkazu armády a tylového souhrnného hlášení.

V. část, „Armádní komunikace“ se zabývá otázkou organizace železničního úseku, předsunutého železničního úseku, armádní automobilní silnice a řízení provozu na ní a jeho zabezpečení silničními součástmi.

VI. část, „Týl armády v útočné operaci“ je v podstatě souhrnem všech předcházejících částí a dotýká se, i když ne v plném rozsahu, všech otázek organizace a činnosti týlu s hlediska útočné operace armády.

Zpracoval pplk. Oliva

Informace o služební pomůcce Pom-pěch-3 „Methodika přípravy štábu pěšího pluku“

(Pomůcka byla rozeslána v únoru 1953)

„Methodika přípravy štábu pěšího pluku“, obsahuje velmi cenné zkušenosti z Veliké vlastenecké války. Jejím autorem je známý sovětský vojenský publicista gen. por. PP Věčnyj.

V úvodě pomůcky je v první řadě zdůrazněna nutnost velet vojskům podle zkušeností z Veliké vlastenecké války, dbát vždy součinnosti všech druhů vojsk, ovládat používání pojitů (zejména radií) znát způsoby plánování současného boje a vždy provádět kontrolu a pomoc.

Jsou v ní dále uvedeny základní způsoby přípravy štábu, a to:

- velitelská příprava,
- osobní příprava,

- příprava jednotlivých funkcionářů štábů a
- příprava štábu jako orgánu velení.

Autor popisuje pak metody přípravy štábu (týž urychleně) a podává návod, jak plánovat přípravu štábu. Konečně uvádí konkrétní příklady praktického provádění výcviku štábu pluku.

Tato pomůcka je nepostradatelnou pro velitele pluků a náčelníky štábů pluků k řízení a provádění přípravy štábů, pro všechny vyšší velitele a jejich štáby pak k provádění kontroly a pomoci při přípravě štábu pluku a pro všechny důstojníky štábu pluku k osobní přípravě.

Zpracoval plk. Hruška

Informace o služební pomůcce Pom-tank 1 „Tanková a mechanisovaná vojska v obranné operaci armády“

(Pomůcka byla rozeslána v dubnu 1953)

Jde o překlad přednášky vydané v roce 1950 Nejvyšší vojenskou akademií K. E. Vorosilova v Moskvě.

V úvodní části jsou uvedeny velmi cenné zkušenosti o použití tankových a mechanisovaných vojsk v obranných operacích Veliké vlastenecké války u Kurska a u Blatenského jezera. Přednáška ukazuje, jak byly zesilovány vševojskové armády operující na

hlavním operačním směru a jakou úlohu plnila tanková a mechanisovaná vojska v rámci celkové armádní obranné operace.

V dalším je vysvětleno, jak velitel armády plánuje činnost tankových a mechanisovaných jednotek a jak organizuje jejich součinnost s ostatními druhy vojsk.

Pomůcka má 26 stran textu bez náčrtů.